

Ciprus: ugyanaz és mégis más

Szigetvári Tamás

Április 24-én szavaztak a ciprusiak az immáron három évtizede megosztott sziget jövőjéről. Míg az északi országrész török lakosainak kétharmada a Kofi Annan ENSZ-főtitkár bábkodásával létrejött tervezet elfogadására szavazott, a „hivatalos” Ciprus görög lakosságának háromnegyede elvetette azt.

A terv értelmében a két országrészt egyesítő föderatív államot hoztak volna létre, svájci mintára, azaz kifelé egységes, belül azonban az államalkotó egységek széles körű autonómiával rendelkeznek. A nemzetközi segédlettel kialakított új állam létrehozása felveti a volt jugoszláv tagköztársaságok esetében alkalmazott külső beavatkozás sikertelenségének képét: Boszniához képest azonban Ciprus esetében hosszú évtizedek tárgyalásai állnak már a felek mögött, ami, ha eredményre nem is vezetett, de megalapozta a mostani terv megoldási javaslatait.

A közel 200 oldalas Annan-terv részletesen tárgyalta a közös állam, illetve a több évtizede tartó megosztottság rendezésének kérdéseit: a területi megosztást, a menekültek és a másik országrészben maradt ingatlanok kérdését, a nem ciprusiak (görög és törökországi betelepültek) állampolgárságát, a hatalmi struktúrát és még számos más kérdést. A terv mindkét felet kompromisszumokra kényszeríti, és bár kétségkívül a kisebbségben lévő törököknek adott több biztonsági garanciát, reáli-

san mindkét részről vállalható megoldásokat tartalmazott.

Kedvező döntés esetén Ciprus újraegyesítése óriási költségekkel járt volna. Az április elején tartott donorkonferencia mintegy kétmilliárd dollárra becsülte az egyesítés költségeit. Az összeg felét a lakáshelyzet 2004 és 2009 közötti rendezése tette volna ki, míg a többi a szociális és a közlekedési infrastruktúra újjáépítése, a korábban kitelepített lakosok visszaköltöztetése és más járulékos költségek emésztették volna fel. Ehhez jönnek hozzá a gazdasági felzárkózás költségei, mert a törökök lakta országrész a három évtizedes elszigeteltségnek „köszönhetően” gazdasági szerkezetét és infrastruktúráját tekintve is rendkívül elmaradott. Mindazonáltal a költségek fedezhetőek lettek volna, hiszen az USA (400 millió dollár), és Németország (300 millió euró) is jelentős összeget ajánlott fel erre a célra. Emellett az egyesített Ciprus alacsonyabb GDP-je révén több uniós fejlesztési forráshoz jutott volna hozzá.

A ciprusi görögök mégis nagy többséggel utasították el a tervezetet. Szemben a törökökkel, a görögök nyilvánvalóan kisebbnek érezték a tétet – ők így is, úgy is az unió tagjai lesznek május elsejével. A „görög” Cipruson hatalmon lévő nacionalista beállítottságú kormánypárt az óriási nemzetközi nyomás ellenére sem törekedett arra, hogy a lakosságot a tervezet elfogadására buzdítsa, sőt, legfőbb

vezetői, így maga Papadopoulosz elnök is a tervezet elutasítása mellett foglalt állást. Az alapvető ellenállást – számos részletkérdés mellett – az váltotta ki, hogy ők a törököket csak kisebbségként és nem önálló államalkotó félként kívánják elismerni. Úgy érezték, a közelgő uniós csatlakozás nem elegendő indok arra, hogy legfőbb elvükből engedjenek.

A rendezés elutasítása miatt azonban várhatóan nagy árat kell fizetniük a ciprusi görögöknek. Vezető uniós tisztségviselők bejelentették, hogy bár tiszteletben tartják a ciprusiak döntését, a ciprusi vezetők hozzáállását igen rossz néven veszik. A ciprusiak újdonsült tagságukat mindjárt magyarázkodással kezdhetik, mivel mindenki egyértelműen őket hibáztatja az egyesítés elszalasztott lehetőségéért, de közvetve kellemetlen helyzetbe hozták legfőbb patrónusukat, Görögországot is. Papadopoulosz ciprusi elnök máris bejelentette, hogy Ciprus haladéktalanul tervet dolgoz ki a törökök lakta Észak-Ciprus megsegítésére, hogy a „nem” döntés ne jelentsen anyagi hátrányt a török közösségnek.

A török kisebbség – amely szintén erőteljesen megosztott volt, hiszen maga az elnök, a veterán Rauf Denktas is nemmel voksolt – a nyilvánvaló veszteség, a gyors EU-tagság elnyerésének elmaradása mellett egyértelműen sokat nyert a szavazáson. Az Észak-ciprusi Török Köztársaságot mindeztidáig Törökország kivételével senki sem ismerte el, az EU szigorú embargót tartott fenn vele szemben, s szinte teljesen ki volt rekesztve a nemzetközi politikai életből. A szombati szavazók többségének állásfoglalását az Európai Unió és az Egyesült Államok vezetői is bátor tettként aposztrofálták, és ez az észak-ciprusi „pszeudo-állam” kitörését jelenti eddigi pária szerepéből. Bár önálló államként valószínűleg továbbra sem ismerik el, az Európai Unió várhatóan hamarosan feloldja a jelenleg fennálló embargót.

A szavazás még egyértelműbb nyertese Törökország. Az Európai Unió a törökökkel

folytatandó csatlakozási tárgyalások 2004. decemberi megkezdésének feltételül Törökországnak a ciprusi rendezésben vállalt pozitív szerepvállalását jelölte meg. A török kormány meg is tett minden tőle telhető, aktívan részt vett a ciprusi helyzet megoldásáról szóló tárgyalásokban, határozottan kiállt az Annan-terv mellett, és a ciprusi török vezetőket is a kompromisszumok elfogadására buzdította. A pozitív hozzáállás – és a megoldatlan ciprusi rendezésben továbbra is betöltött kulcsszerep – igen kedvező helyzetbe hozta Törökországot az unióval folytatandó tárgyalások előtt.

A ciprusi szavazás tehát, bár sikertelensége révén nem változtatott a helyzeten, mégis teljesen új felállást eredményezett.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők

és letölthetők a www.vki.hu weboldalról